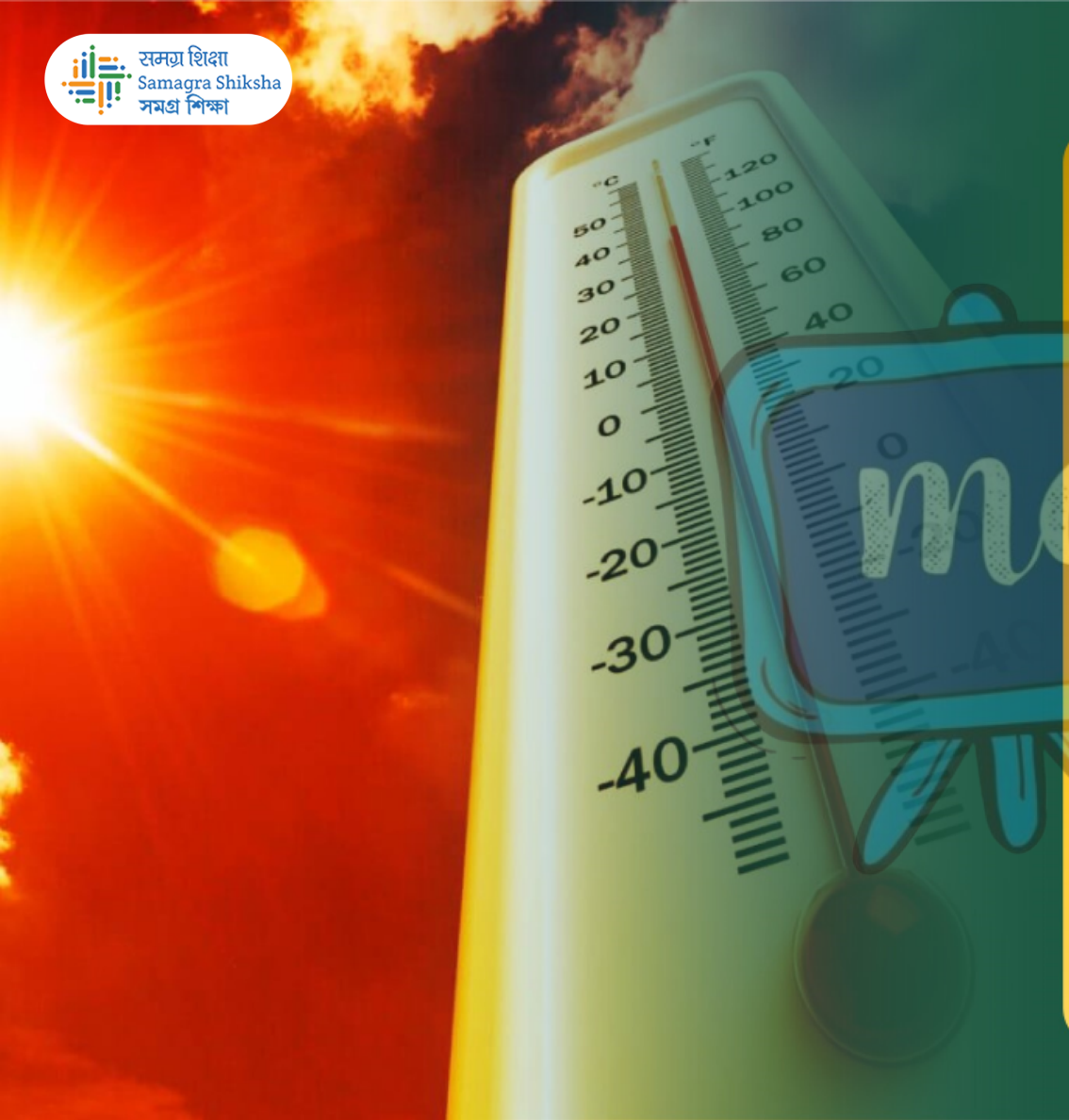
समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

সপ্তম শ্ৰেণীৰ পাঠ্যপুথি

সমাজ বিজ্ঞান

(দ্বিতীয় ভাগ)

ভূগোল

পাঠ - ৯

ভাৰতৰ জলবায়ু, প্ৰাকৃতিক উদ্ভিদ, কৃষি আৰু জনসংখ্যা

অংশ – ১

জ্যোতি দাস

শিকনৰ ফলাফল

- ভাৰতৰ জলবায়ু সম্পৰ্কে ধাৰণা কৰিব পাৰিব।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

জলবায়ু (Climate)

- ভাৰত এখন বিশাল দেশ।
- মুঠ মাটিকালি : 32,87,263 বৰ্গ কি.মি.
- ভাৰতৰ জলবায়ু নিৰ্ধাৰণ কৰা হয় :
  - দেশৰ বিশালতা
  - বিভিন্ন ধৰণৰ ভূ-প্ৰকৃতি বিষুৱৰেখাৰ পৰা দূৰত্ব
  - সাগৰপৃষ্ঠৰ পৰা উচ্চতা
  - মৌচুমীয় বতাহ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

দেশৰ বিশালতা (Vastness of the Country)

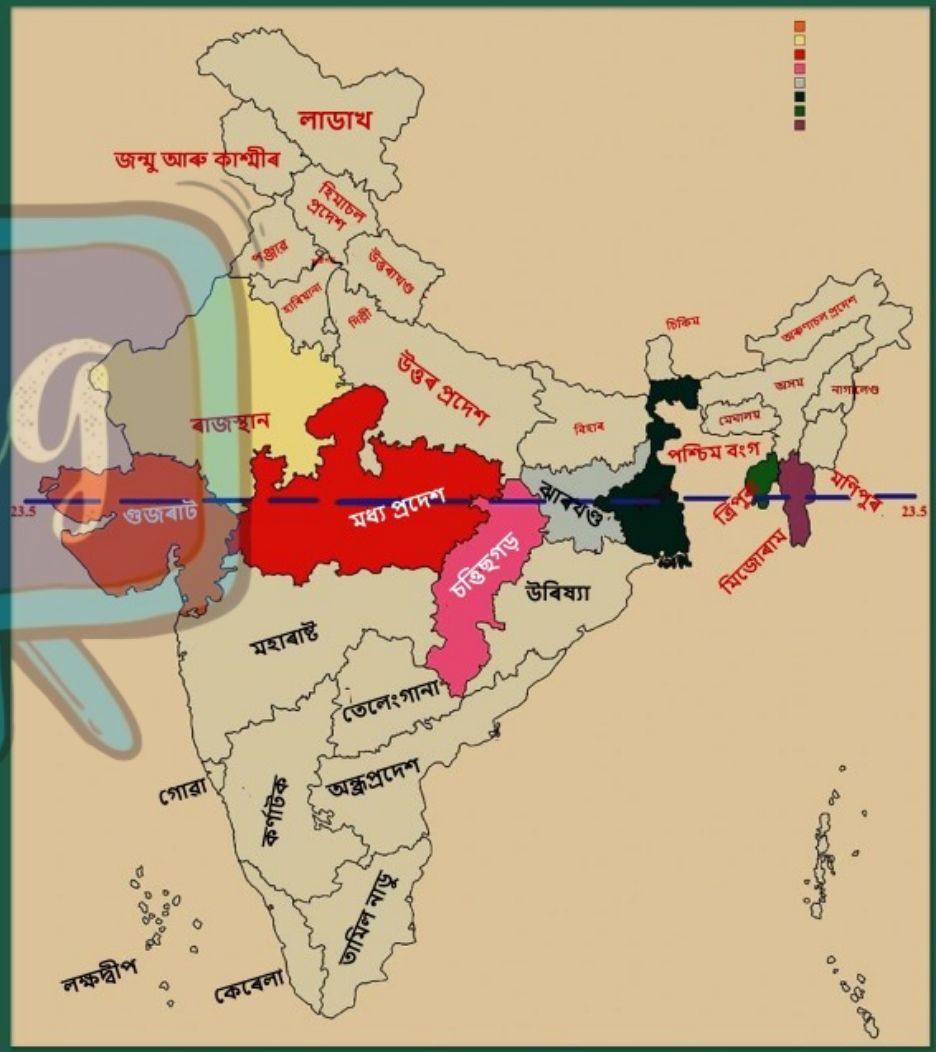
- ভাৰতৰ মূল ভূভাগ ৮°৪´ উত্তৰৰপৰা ৩৭°৬´ উত্তৰ অক্ষাংশৰ মাজত অৱস্থিত।
- ভাৰতৰ প্ৰায় সোঁমাজেদি কর্কটক্রান্তি ৰেখাডাল পাৰ হৈ গৈছে।

দক্ষিণ অংশ :-

- গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় অঞ্চলত অৱস্থিত।
- উত্তৰ অংশতকৈ উষ্ণ।

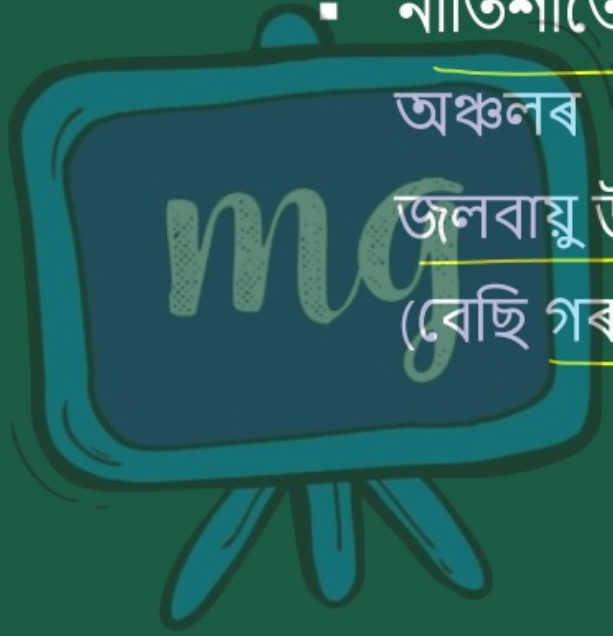
समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰ অংশ —

- নাতিশীতোষ্ণ অঞ্চলত পৰে এই অঞ্চলৰ ঠাইবোৰে মধ্যমীয়া ধৰণৰ জলবায়ু উপভোগ কৰে (বেছি গৰমও নহয়, বেছি ঠাণ্ডাও নহয়)

বৈচিত্র্যময় ভূ-প্ৰকৃতি
(Varied Physiography)

- ভাৰতত ভৌতিক অঞ্চল থকা পাহাৰ, পাহাৰ, মালভূমি, সমভূমি, মৰুভূমি আদি আছে।
- ভাৰতৰ ভূ-প্রকৃতিয়ে উচ্চতাৰ পার্থক্যৰ সৃষ্টি কৰে। ফলাফল একে অক্ষাংশত অৱস্থিত ঠাইবোৰৰ উষ্ণতা, বায়ুৰ চাপ, বৰষুণ আৰু আর্দ্রতাৰ পার্থক্য থাকে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

- গতিকে ঠাইভেদে জলবায়ুৰ ভিন্নতা থাকে।

আগ্রা আৰু দার্জিলিংৰ জলবায়ু

বেলেগ

- কাৰণ এইবোৰ একে অক্ষাংশ আছিল
- কিন্তু, দার্জিলিং এই ঠাই আগ্রাৰ দৰেই নহয়

অঞ্চল : দার্জিলিং এটা উচ্চ পাহাৰ অঞ্চলত অৱস্থিত।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

দক্ষিণ মালভূমি
(Southern Plateau)

- গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয় অঞ্চলত পৰে।
- কিন্তু, ইয়াত জলবায়ু মধ্যমীয়া ধৰণৰ

কাৰণ : দক্ষিণ মালভূমিৰ অৱস্থান।

- উপকূলীয় অঞ্চলসমূহ স্থল বতাহ আৰু সাগৰীয় বতাহৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হয়। গতিকে মধ্যমীয়া জলবায়ু দেখা যায়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

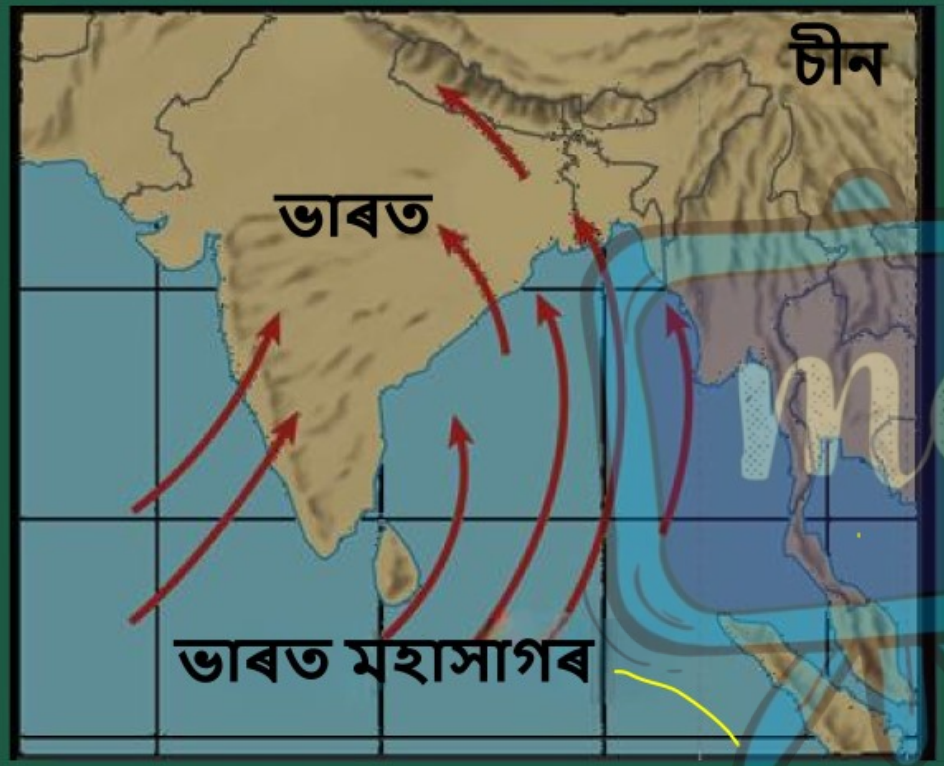
Under CSR Support by
ipca | Foundation

মৌচুমী বতাহ (Monsoon Winds)

- ভাৰতৰ জলবায়ুত বেছিভাগেই মৌচুমী বতাহৰ প্ৰভাৱ।
- মৌচুমী বতাহ 2 প্ৰকাৰৰ।
  - দক্ষিণ-পশ্চিম মৌচুমী বতাহ
  - উত্তৰ-পূব মৌচুমী বতাহ
- গ্ৰীষ্ম আৰু শীতকালত ভাৰতৰ ওপৰেৰে এই দুয়োটা বতাহ বয়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

গ্রীষ্মকাল

শীতকাল

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

দক্ষিণ-পশ্চিম মৌচুমী বতাহ
(South-West monsoon)

- গ্ৰীষ্মকালত সূৰ্য্যৰ ৰশ্মি উলম্বভাৱে কৰ্কট ক্ৰান্তীয় অঞ্চলত পৰে।

ফল : উচ্চ উষ্ণতাৰ ফলত নিম্ন চাপৰ সৃষ্টি কৰে।

- ভাৰত মহাসাগৰৰ পৰা এই অঞ্চললৈ আৰ্দ্ৰতা ভৰ্তি বতাহ বয়।
- ইয়াৰ এটা প্ৰবাহ অন্ধ্ৰ প্ৰদেশ, উৰিষ্যা আৰু পশ্চিম বংগত প্ৰৱেশ কৰে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

দক্ষিণ-পশ্চিম মৌচুমী বতাহ আৰু ইয়াৰ গতিপথ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

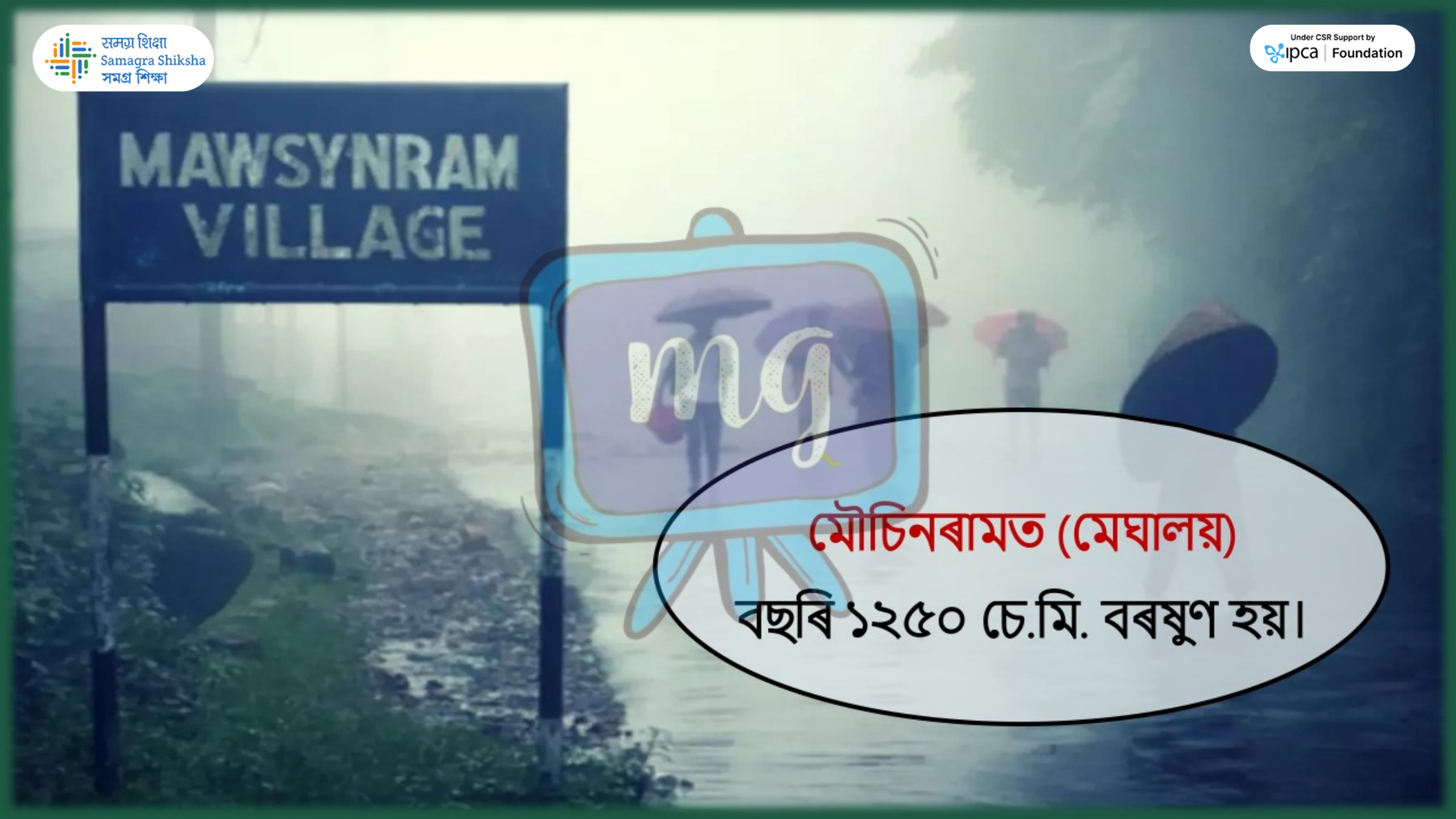
Under CSR Support by
ipca | Foundation

- এই বতাহৰ আন এক সোঁত বাংলাদেশৰ ওপৰেৰে বৈ গৈ অসমত প্ৰৱেশ কৰে।

ফল : প্ৰচণ্ড ববষুণৰ ফলত —

- কৰমণ্ডল উপকূলীয় অঞ্চল
- অসম
- মেঘালয়
- অৰুণাচল প্ৰদেশ
- পশ্চিম বংগ
- ছিকিম

দক্ষিণ পশ্চিম মৌচুমী

মৌচিনৰামত (মেঘালয়)

বছৰি ১২৫০ চে.মি. বৰষুণ হয়।

- আনহাতে আৰব সাগৰৰ ওপৰেৰে উত্তৰে গতি কৰা বতাহৰ এটা সোঁতে পশ্চিম ঘাট পর্বতত আঘাত কৰে।

ইয়াৰ ফলত বৰষুণৰ ফলত :

- দক্ষিণ মালাবাৰ উপকূল
- কংকন উপকূল
- গুজৰাটৰ উপকূলীয় অঞ্চল

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰ-পূব মৌচুমী বতাহ
(North-East monsoon winds)

- দক্ষিণ গোলার্ধৰ মকৰক্রান্তি ৰেখাৰ ওপৰত সূর্যই অৱস্থান কৰা সময়ত ভাৰতত শীত কাল হয়।
- এই সময়ছোৱাত এই অঞ্চলৰ বায়ুত নিম্ন চাপৰ সৃষ্টি হয়।
- এই সময়ত বিষুৱৰ উত্তৰে সূর্যৰ ৰশ্মি হেলনীয়া হৈ পৰে বাবে তাৰ বায়ুত উচ্চ চাপৰ সৃষ্টি হয়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰ পূব মৌচুমী বতাহ আৰু ইয়াৰ গতিপথ

- ফলত উচ্চ চাপ অঞ্চলৰ শীতল বায়ু নিম্ন চাপ অঞ্চললৈ প্ৰবাহিত হয়।
- এনেদৰে সুদূৰ উত্তৰৰ ছাইবেৰীয়া অঞ্চলৰ উচ্চ চাপৰ বায়ু আহি হিমালয় অতিক্ৰম কৰি ভাৰতত প্ৰৱেশ কৰে।
- ভাৰতৰ উত্তৰ-পূব দিশৰপৰা বলা বাবে এই বতাহক উত্তৰ-পূব মৌচুমী বতাহ বোলে।
- ই শীতল আৰু শুকান।

- যেতিয়া বংগোপসাগৰৰ ওপৰেদি অগ্রসৰ হয়, তেতিয়া এই বতাহ জলীয় ভাপ পুষ্ট হয়।
- এই বতাহ দাক্ষিণাত্যৰ পূর্বঘাট (মালয়াদ্রী) পর্বতত বাধাপ্রাপ্ত হৈ কৰমণ্ডল উপকূলীয় অঞ্চলৰ ঘাইকৈ তামিলনাড়ু ভাৰত আৰু অন্ধ্রপ্রদেশৰ উপকূলীয় অংশত প্রচুৰ পৰিমাণে বৰষুণ দিয়ে।

মূল্যায়ন

1 | মেঘালয়ৰ মৌচিনৰামত বছৰত কিমান চে মি বৰষুণ হয়।

ক 1000 ছে মি

খ 1250 ছে মি

মূল্যায়ন

2 গুজৰাট উপকূল অঞ্চলত কি বতাহৰ প্ৰভাৱ কাৰণে বৰষুণ হয়।

ক দক্ষিণ পশ্চিম মৌচুমী বতাহ ✓

খ উত্তৰ পূব মৌচুমী বতাহ ✗